

PANUN pakinoita

”Oma kirjastoni”

Viime joulun mielenkiintoisimpia kirjauutuuksia oli E. J. Ellilän toimittama teos »Oma kirjastoni — Suomen yksityiskirjastoja omistajiansa kuvamina» teos, jonka tuloa tiesin puolestani odottaa, koska eräs kirjoittajista, kuten myöhemmin ilmenee, on nykyoululaisia. Teoksen on kastantanut WSOY ja sisältää se alkulauseen ja henkilötietoluettelon lisäksi kuvauksen 22 kodin kirjastosta jaoteltuna siten, että edustettuna on sekä kirjakauppaan että kirjastomiehen kirjasto, talonpojan ja hovioikeudenneuvoksen, sepän ja tehtailijan kirjasto.

Olen lueskellut tätä kirjaa kuin jännittävājuonista romaania ja lyhentänyt untani monella iltayön valvotulla hetkellä. Arvelin kohta, kun sattumalta kuulin tämän tapaisen teoksen suunnittelusta, että siitä tulee mielenkiintoinen kirja, sillä siitä, mihin ihminen on kiintynyt, voi hän puhua ja kirjoittaa loputtomasti. Minullekin on kirjasto eräs tuollainen kiintymyksen kohde ja luulen ymmärtäväni hieman niitä tunteita, mitä kirjoittajilla on ollut. Runsaudenpula ei varmaankaan ole ollut kaikkein helpoimmiten voitettavia pulmia. Koko kirjasta tulvahtaa vastaan lämmin henkäys, joka luvussa kertoo ihminen siinä läheisimmistä ystävästään ja työtovereistaan, elämän- ja kohtalotovereistaan.

Useimmat kirjoittajista ovat kaikille tuttuja julkisuuden hen-

kilöitä, kirjailijoita, taiteilijoita, tiedemiehiä, suurliikemiehiä, mutta paljoa vähemmän mielenkiintoisia eivät ole nekään »tavallisen ihmisen» kuvaukset kotikirjastostaan, jotka näihin kahteenkymmeneenkahteen sisältyvät. Jokainen näyttää sitaipaitsi käsitelleen tarjolla olleen aiheen omalla tavallaan, mutta selvähän se onkin, sillä kotikirjasto, jota rakastetaan, hoideaan, kartutetaan ja käytetään, kehittyy taatusti jokaisessa tapauksessa omalla, vain niihin oloihin kuuluvalla tavallaan. Niin monta kuuluisuutta kuin tässä esiintyykin kiinnostanee meitä oululaisina ja pohjois pohjalaisina erikoisesti kaksi kuvausta, professorinrouva Jenny Paulaharjun kuvaus yhdessä Samuli Paulaharjun kanssa keräämäästään ja järjestämäästään kirjastosta, ja akateemikko-runoilija V. A. Koskenniemen kuvaus omasta kirjastostaan. Mutta moni lukijoistani muistanee senkin, että professori Arvi Korhonen, äskettäin julkaistun Suomen historian käsikirja nimisen valtaavan tieteilisen opuksen toimittaja, ansioitunut historiantutkija ja lämminhenkinen isänmaanystävä, on Oulun koulun poikia ja Oulujoen rantatormien kasvatteja ja tri Kustaa Vilkuna, tunnettu kansantieteilijä, Nivalan poikia.

Mehän kaikki tiedämme, että Oulun Tuirassa elää omaa elämänsä hiljainen puutalo, joka sijaitsee nykyisin Valtatien varrella, mutta jota korkeat piha-

puut ikäänkuin suojelevat liialliselta liian läheiseltä kosketukselta. Siinä on Paulaharjujen koti, tutkimuksen hiljainen tyyni tyyssija, rauhan maja. Siinä kodissa on kotikirjasto, johon jokaisen kävijän huomio heti ja joka kerta kiintyy. Tästä kirjastosta kirjoittaa rva Paulaharju herttaiseen tapansa pakinoiden. Kirjoitus, jonka otsikkona on »Kirjojen seurassa», on luonnollisesti lähinnä omistettu professori Samuli Paulaharjulle, jonka elämän erästä oleellista puolta valottaa, siitä kertoo, kuten rva Paulaharju sanoo, myös se kirjojen seura, joka vähitellen vuosikymmenien kuluessa kerääntyi heidän ympärilleen. Tuollainen kirjaston kerääntymisen, muodostuminen on ihmisille, joilla on käytettävään vain pieni säännöllinen palkkansa ja satunnaiset kirjalliset tulonsa, joiden vähäinen »puhdas» voitto pitäisi sijoittaa lukemattomiin uusiin niin hyödykkeisiin kuin suunnitelmiinkin, todella monien kieltäymysten tulos. Niin on ollut Paulaharjuillakin ja kun ajattelee lähtökohtaa, kahta pientä 8-vuotiaan Samuli-pojan itse tekemää taittuneiden pahvikansien verhoamaa käsinkirjoitettua kirjaa ja vanhaa perhe- raamattua ja vertaan tätä »kirjastoa» professori Paulaharjun jälkeen jättämään arvokkaaseen kotiseudun-kansantutkijantutkijan, kirjailijan ja kirjastoväen kirjastoon, voi kuvitella tämänkin tutkijaperheen sekä kiintymyksen voimakkuuden etä kieltäymysten monilukuisuuden. Mutta jokainen kirjojen ystävähän tietää, että hänen kirjojen hyväksi tekemänsä »uhraus» on loppujen lopuksi vain näennäinen uhraus, sillä kirja on uskollinen ystävä, joka mo-

ninverroin palkitsee osakseen saamansa luottamuksen.

Ystävämme Jenny Paulaharju antaa tässä meille kaikille myös hyödyllisiä neuvoja — niinkuin antaa jokainen kirjoittajista — kirjojen kohtelemisessa. Olen puolestani ajatellut tekstata tai tekstauttaa omien hyllyjeni suojaksi osan näistä varteenotettavaista neuvoista. Näin oli Paulaharjujen monilapsisessa perheessä: kirjaa ei saa koskaan jättää avoimeksi pöydälle, sitä ei myöskään saa panna alasuin, lehtien väliin ei saa panna paksumerkkiä, puhumattakaan siitä, että lehtiä olisi saanut taittaa tai vääntää kirjaa nurinnsikoin. Sitä ei saa vetää hyllystä irtoselästä, joka voi repeytyä ja venyä, se on otettava tukevasti niskasta kiinni. Luettua se on heti vietävä entiselle paikalleen.

Sensijaan tässäkin talossa uusi kirja jätetään pitkäksikin ajaksi pöydänkulmalle, jotta se on omien ja vieraiden tutkittavissa, ihailtavissa ja katseltavissa, tapa, josta meidän perheessä joskus on leikin pitänyt »kiistely» mikä tietystikään ei ole ihme, kun ajattelee tyyliä, jolla meikäläinen petiittinikkari ja henkinen sekatyöläinen pöytänsä hoitaa, jotta se olisi aina tilanteen tasalla, valmis palvelemaan.

Kiintoisa on myös Veikko Antero Koskenniemen kirjoitus »Kotikirjastoni». Monestakin lukijasta tuntuu varmaan läheiseltä VAK:n huudahdus: »Moneen kirjaan kätkeytyy pieni kappale omaa sisäistä elämäni, jopa siinä määrin, että voisin niihin liittää kekonaisia lukuja vielä kirjoittamattomasta omaelämäkirjastani». Hänellä näyttää eri aikoina olleen erisuuntaisia kir-

jankeruuharrastuksia, mikä, niinkuin hän itsekin myöntää, samalla kuvastaa kirjoittajan mielenkiinnon vaihtelua eri elämänsäkausina. Itse hän pitää kirjastoaan tyypillisenä harrastajankirjastona. Lohduttavalta tuntuu lukea myös näitä alkulauseen rivejä: »Se ei suinkaan ole mikään hieno ja hyvässä järjestyksessä oleva kokoelma kirjallista viisautta, joskin eri aihealojen edustus on yritelty sijoittaa toisistaan erilleen tekijän nimiten mukaiseen alfabeettiseen järjestykseen, joka kyllä suursiivouksissa muuttuu melkoiseksi sekasoroksi». (Allekirjoittaneesta kyllä tuntuu, että jos hän suvaitaisi olla akateemikko hän ei sallisi mitään suursiivousta työ- ja kirjastohuoneessaan, sen verran täytyisi kai voida menestyksestään nauttia!) Tuosta suursiivouksesta näyttää herra puvessori joutuvan kärsimään hyvin inhimillisellä tavalla, sillä hän tunnustaa olevansa pakotettu useinkin rientämään naapurissa sijaitsevaan Turun yliopiston kirjastoon, koska hänen oma alfabeettansa on sotkettu!

Ainakin yhden hyvän neuvon luulen jokaisen meistä, nykyajan levottomista »nuorista», saavan VAK:n kirjoituksesta. Hän nim. huomauttaa — mainitessaan kirjemapeistaan — pyrkineensä yleensä vastoin yleistä suomalaista tapaa vastaamaan hänelle saapuneisiin kirjeisiin, minkä esim. allekirjoittanut on omakohtaisestikin joutunut toteamaan välittäessään silloin tällöin Ouluaan uskollisesti muistavalle turkulaiselle yksilö ja toisia tietoja täältäpäin. Laiminlyöntimme, nimenomaan nähäkseni meidän tällä vuosisadalla syntyneiden, ovat varmasti suuret eikä niitä kevennä

se, että joku Koskenniemikin toisaalta myöntää, että hänenkin omalla tunnollaan on tässä suhteessa syntynyt.

Arvi Korhonen alkaa kirjoituksensa hauskaasti huomauttamalla, että kun hänen aikomuksestaan Nansenin tapaan pyrkiä pohjoisnavalle suksilla ei tullut mitään arvatenkin sen takia, että sukset katkesivat mäessä eikä isä ehtinyt siihen hätään tehdä uusia, hänen seuraava haaveensa oli ryhtyä kirjakauppiaksi, jotta saisi lukea uusia kirjoja mielin määrin. Häiestä tuli sitten historiantutkija ja tästä näkökulmasta hän lähinnä kirjastoon — suurelta osalta myös juuri tämän alan erikoiskirjastoa — esittelee. Kustaa Vilkuna taas mainitsee erikoisalakseen kotiseuduntutkimukseen ja Suomen historiaan liittyvän kirjallisuuden sekä kotimaisten humanistien seurojen sarjat. Pohjalaisina kiinnostanee meistä useimpia esim. tieto, että hänellä on hyllyssään kaikki vanhan Pohjalaisen Osakunnan aikanaan toimittamat Joukahainen albumit (I—XVI, 1843—1940 — viime mainittuna vuonna nim. ilmestyi viimeinen nykypolven, pohjalaisia ylioppilaita yhdistävän Pohjalaisen Valtuuskunnan toimittama muistoalbumi Porthain vuodeksi 1939 sattuneen 200-vuotissyntymäpäivän ja Porthan-juhlatradition 100-vuotispäivän johdosta.) Tri Vilkuna toteaa kirjoituksensa lopussa, että puuhailu oman kirjaston parissa on elämän viehättävimpiä töitä tuntuen se arkisen kiireen keskellä levolta ja lomalta. Mieli rauhoittuu ja hyvät ideat kehittyvät. Tässä monet meistä varmaan ovat tohtorin kanssa yhtä mieltä!

P a n u.